

ZORA

Glasilo katoliško-narodnega dijaštva.

Z Bogom za domovino!

Slovenski dijaki, združimo se!

Obseg:

	Str.
Z. Narod in dijaštvo (konec) . . .	133
† Janes Urbas: Zakaj, zakaj . . . ? „E, ti nes- trpnost!“ Materi	137
B.: Bez naslova	140
Minka: Čez poljane vetrec veje . . .	138
Lovro Pogačnik: Kako zboljšati gmotno stanje slo- venskega dijaštva?	141
Mirko Božič: Akad. protidvobojna liga . . .	144
— Dopisi iz dijaških krogov: Iz Gradca. Shod slov. graških aka- demikov	146
Glasnik: Vseslovenski dijaški shod? Deželni odbor kranjski. — Skupen izlet. — Sprememba v odboru.	
Listek: Predavanje hrv. politika. — Hrv. akad. društvo „Zvonimir“ u Beču. — Dvajsetletnica dr. sv. Cirila in Metoda. — Nemci in češčina. — „Po desetih letih“.	
Na platnicah: Listnica uredništva. — Izjava. — Dijaška dopisnica.	

==== All ste plačali naročnino? ====

Pozor!

Spise in naznanila je pošiljati na uredništvo „Zore“: V. Marinko, Dunaj, XVIII. okr. Währingergürtel 63, II., 13.

Naročnino in reklamacije pa na upravništvo „Zore“: Anton Rasberger, Dunaj, XVIII./1 Schulgasse (Postfach).

Listnica uredništva.

Hrvatskim naročnikom „Zore“ javljamo, da smo morali danes na svojo žalost odložiti hrvatski članek radi tesnega prostora. Upamo, da nam bodo to oprostili, kajti, kakor bomo razjasnili v prihodnji številki, jih nameravamo za prihodnje leto za to bogato odškodovati. V dogovoru z akad. društvom „Hrvatsko“ nameravamo namreč „Zoro“ s prihodnjim letnikom povečati, tako da bodo zadovoljni i Slovenci i Hrvatje. Toda o tem več prihodnjič. Uredništvo.

Prih. številka, zadnja let. letnika, izide do 5. julija. Podali bomo tudi odgovore na stavljena vprašanja.

Izjava. Naša liberalna braća misle, da su svi hrv. svećenici u Beču članovi Hrvatske“. To nije istina. Napose ističemo, da gosp. Poparić, čije pogrješke nam se predbacuju, niti je kada bio niti jest u „Hrvatskoj“, a niti bi ga ova ovakova primila. *Hrv. kat. akad. društvo „Hrvatska“.*

Pozor!

Predplatnike izmegju hrv. mladeži molimo adresu u praznicima, kamo da se im pošalje zadnji svezak „Zore“.

Dijaška dopisnica.

G. Tihozor (Celje).

rebrali smo Vaše pesni in Vašo črtico. Ni ravno slabo a zrelo ni še, zlasti nazori in naziranja Vaša so večidel strogega grajanja vredna. Prvo spregovorimo o pesmih.

Kaj bi pravil bajke o ljubezni
kaj povesti od odbeglih dni,
slikal pomlad, mlade trate
solnčni soj, nebroj luči?

Ali čujete iz dalje?
Glasov gre tema:
kakor težka je novica
materi, težka —

Ali čujete? Iz dalje
slišim jok:
vmirajočih je junakov
v polju stok.

Ali čujete? Iz dalje
slišim smeh:
ali, ali vas ne gane
Vaših sinov greh?

Kaj bi pravil bajke o ljubezni
kaj povesti od odbeglih dni!
kdor junak je, vstani in zapoj nam!
V meni ni dovolj, dovolj moči.

Ni slaba pesem, toda manjka ji duše — filozofije, prave in zdrave, ki kaže vzroke in ne guusnih ran. Tudi ne verjemo, da je to vaš „credo“, tako je mislil kvečjemu oni „nadčlovek“ ali pa kak „hud“ Schoppenbauerjev hipohonder

Druga: Kdo je t-ti lice mlado
s solzno roso pos-jal, (!)
kdo iz usten ti rudečih
sladki je nasmeš ukral?

Vedno ista stara pesem
vedno isti težki jok.
Ali solnce vedno sije
jasen je neba obok.

Ta je menda nekako podobna neki Jenkovi, ergo res „stara pesem“!

Tretja o brošeu sodi v „Vrtec“, ne v naš list. V četrti ste celo cinik. Naj sodijo čitatelji samo.

Čez polja, kjer setve z-lene
šumijo, valujejo,
oj misli moje do tebe
po mir in pokoj potujejo!
Kako je lepo to, še pesmi
bi ljubici pel,
le žalibog, da sem pozabil,
kdaj sem in kje jo imel.

Imenitno veste, piramidalno, amerikansko, a značilno. Kaj menite, kdo je pesnil tako? Mi poznamo enega, a ta je imel vzrok, ker je nosil pekel v sebi, in ta je bil cinik — Heine. Učite se vsaj dobrega od njega, ne slabega, saj tega ni treba iskati pri „bogovih“, tega najdete-dovolj na cesti. Tudi poslednjo naj sodijo čitatelji sami.

Ah, ti moj dan, ki še vstal ni,
za goro nekomu je dan;
in jaz te čakam, tak dolgo, težko
moj zlati, moj veliki dan!
In večno te čakal bodem,
to up moj in ta ni — zaman.

Nemec bi dejal temu „ein sophistischer Einfall“ „dovtip“ ne moremo reči dasi se varujemo nemških ocvirkov malo bolj, kot Turgenjev francoskih.

O črtici „Ob križu življenja“ moramo reči, da nas je večidel zadovoljila, ko bi le ne bila tako v naglici in brez zveze in psihološkega stopnjevanja. Lepa ideja!

Mlad mož, ki je zablodil v življensko blato, se vrne domov. Ob križu, ki stoji pred vasjo, se mu vzbudijo davni spomini na mladostno srečo in mir njegove vesti.

To lepo črtico zaključite tako-le. „In je šel in ni vede!, ali je laž ali resnica, kar se je bilo zgodilo v njem v hipu, ko je gledal v šablonskogrdo izražene bolečine na obličju Križanega.“

Ta „šablonskogrdo“ naj opravičimo? Brali smo sicer in sami videli podobe à la Manzoni jeve sv. Florijane in Verne duše (Vide Promessi sposi), a primerjajte slične opise in ta Vaš, ki ima nekaj surovega ne komičnega, poniževalnega ne živahnega, kaj šele plastičnega na sebi! Še nekaj takih mest bi Vam našteli, pa zadostuj.

Lep dar imate, uporabite ga in negujte za višje smotre, kakor so orisi blatnih cest in potnikov, ali prenapetost „svetobolcev“ in skepsa. Zdravstvujte!

I. M.

Stanovanja naših društev.

„Danica“, Dunaj, VIII. Langegasse 16 (v pritličju).

„Zarja“, Gradec, Leechgasse 30 (v pritličju).

Hrv. kat. akad. društvo „Hrvatska“ stanuje skupaj z „Danico“.

Narod in dijaštvo.

III.

(Konec.)

Pred počitnicami.

Morebiti se pričakuje, da podamo v naslednjem popolen program za bodoče delovanje slovenskega katoliškonarodnega dijaštva, kakor so pred letom to storili „narodni radikalci“. Mi pač ne moremo v par kratkih stavkih izraziti vsega, kar nameravamo storiti in tudi ne čutimo potrebe, da bi morali na dolgo in široko razkladati svoj program, ker je v 10 letnikih Zore za onega, ki hoče res temeljito spoznati naš program, nakopičenega dovolj gradiva, ki kaže, kako je katoliškonarodno dijaštvo od svojega nastopa do danes umevalo svojo nalogo in kako jo je izvrševalo. V kratkem izide tudi Spominska knjiga Danice, ki pokaže, kaj je pospeševalo delovanje katoliškonarodnega dijaštva in kaj ga je oviralo.

Da smo se vkljub temu odločili vsaj v nekaterih točkah malo natančneje precizirati svoje stališče, temu so vzrok časovne razmere. Že v zadnjem članku smo povdarjali resnobo sedanjega časa, ki zahteva v prvi vrsti jasnih nazorov glede pota, po katerem hočemo hoditi do svojega cilja. Tudi se nam zdi potrebno, da nekoliko določnejše potegnemo mejo med seboj in drugim slovenskim dijaštvom in povdarimo zlasti one točke, ki nas lahko združujejo pri delu v prid naroda, obenem pa povemo, kaj je prvi in glavni pogoj uspešnega delovanja splošnega slovenskega dijaštva.

Princip vsacega napredka je delo pri posamezniku, in pri narodu delo celote naroda. Če izločimo iz naroda le eno skupino in jo oviramo pri njenem delovanju, delamo narodu škodo, ker delamo proti njegovemu napredku. Vsako delo izvira iz idej in ima v idejah svojo moč in svojo zaslombo. Delo, ki ima izvor v idejah, ozirajočih se na narodovo celoto

kot del splošne človeške družbe, imenujemo lahko socialno delo, ono pa, ki ima svoj izvor v idejah, ozirajočih se na pozameznika, ali pa na posamezne skupine v narodu celoti, bi pa imenovali podrobno delo. Kedar se preveč oziramo le na eno teh dveh delovanj in sicer v škodo drugemu, je razmerje nezdravo, in naše delovanje, bodisi še tako dobro, ne more koristiti. Sorazmerni razvoj posameznih skupin v narodu in celote naroda je glavni pogoj srečnega napredka vseh.

Katoliškonarodno dijaštvo mora torej imeti v svojem programu i splošno socialno delovanje med narodom i podrobno delovanje. Ker je dijaštvo v celoti za časa svojih študij v nekakem prehodnem stadiju in nima vseh znakov posebnega stanu, ampak se še le mora pripravljati, da vstopi v eden, ali drug stan, zato je njegova prva in največja naloga, da se res temeljito pripravlja. Razmere, v katerih živi sedaj slov. dijaštvo, so take, da je posamezniku jako težko izpolnjevati to nalogo brez navodila in pomoči njegovih tovarišev, zaraditega je treba dijaštvu organizacij, ki izkušajo nadomestiti ono, kar naši sosede in njih dijaštvo vsled srečnejših razmer samoposebi uživajo. Zlasti je treba katoliškonarodnemu dijaštvu tudi skrbeti za to, da se med dijaštvom samim širi zavest resnobe trenutka, ko si mora izvoliti bodoči stan. Pri tem naj bi ne odločevalo samo veselje — kar pač sicer lahko odločuje v prvi vrsti — do stanu samega, ampak posebej še zmožnost, narodne potrebe, obstoječe razmere i t. d.

Skrb za temeljito strokovno izobrazbo vsacega posameznika, je gotovo najlepša naloga dijaštva in želja pomagati s svetom in dejanjem vsakemu tovarišu, je in naj bo še posebej značilen znak za katoliškonarodno dijaštvo.

Slovensko dijaštvo kot tako ima tudi mnogo skupnih interesov. Ni nam potreba še posebej povdarjati, da je doslej še nerešeno slovensko šolsko vprašanje (Slovenci še nimamo povsod svojih ljudskih šol, nimamo še nobene slovenske srednje šole, nimamo najvišjega kulturnega zavoda, slov. vseučilišča, ki je pri sedanji visoki svetovni omiki prevažen pogoj za obstanek vsacega naroda) v prvi vrsti tudi skupna zadeva vsega slovenskega dijaštva in da je naloga katoliškonarodnega dijaštva zasledovati skrbno vsako priliko, ki nam obeta na tem polju kako pridobitev. Živahna agitacija med narodom, vzbujanje zavesti, kolikega pomena da so narodne šole za narod, je važna dolžnost vsega dijaštva. V zgodovini je dijaštvo večkrat igralo važno ulogo, ko se je šlo za pravice narodov in za idealno posest človeštva. Dijaštvo je v tacih vprašanjih z mladostno živahnostjo posegalo vmes; tako hoče in mora storiti v važnih trenutkih tudi slovensko dijaštvo. Da je tudi gmotno stanje in stališče

dijaštva v družbi, ki včasih le preveč od strani gleda dijaka in mu ne da dovolj prilike, da bi si ogledal malo natančneje razmere v posameznih stanovih, vprašanje, ki čaka ugodne rešitve, katero mora dijaštvo pospešiti, je lahko umevno.

Katoliškonarodno dijaštvo uvideva, da so razmere med posameznimi skupinami slovenskega naroda nezdrave. Zavladal je med njimi neutemeljen antagonizem, ki zavira napredek našega naroda. Eden stan se bori proti drugemu in mu ne pusti, da bi se okreпил. Naloga dijaštva, ki izhaja iz vseh stanov in prehaja v vse stanove, je, da izkuša ta antagonizem uničiti in vse stanove in skupine slovenskega naroda združiti v harmonično celoto. Najvažnejši nasprotnik pri tem stremljenju slovenskega katol.-narodnega dijaštva je moderni individualizem, ki vidi v popolni svobodi posameznika ideal. Najboljše sredstvo, da se ta pogubni tok ustavi, moramo videti v krščanstvu, ki naukom individualizma direktno nasprotuje. Povratek k veri v vseh stanovih našega naroda je najboljše in najgotovейše sredstvo, da vsa ona nasprotstva prenehajo.

Kultura posameznih slojev slov. naroda vsled neugodnih razmer in radi premajhnega števila ne more napredovati sorazmerno s kulturo drugih naših sosedov. Za njen napredek mora skrbeti poleg drugih faktorjev po svoji zmožnosti tudi slovensko dijaštvo. Zaraditega mora katoliškonarodno dijaštvo le z veseljem pozdravljati vsako novo slovensko organizacijo, ki si je postavila nalogo, da širi med narodom omiko. Uvidevamo, da nam je najlažje in z največjim uspehom mogoče delovati za povzdigo kulturnega stališča našega naroda, če se pri našem delovanju popolnoma postavimo v službo že obstoječih narodnih organizacij. V njih hočemo, kakor doslej tudi v bodočnosti delovati s predavanji, ki pa morajo vedno biti prilagojena razmeram in se posebej še ozirati na razne krajevne potrebe, nadalje z ev. poučevanjem (vide Straža na Dunaju!), z javnimi nastopi v narodnih igrah itd. Veliko važnost polagamo še posebno na osebno občevanje z narodom. Katoliškonarodno dijaštvo naj nikdar ne pozabi, da ima ravno vsled svoje temeljne ideje s katoliškim narodom slovenskim največ stika.

Za povzdigo omike slov. naroda deluje kat. narodno dijaštvo s tem, da širi v narodnem duhu pisane knjige. V ta namen podpira vse obstoječe knjižnice in skrbi za to, da se veliko število knjig, katere so po naših različnih knjižnicah nakopičene, tudi uporablja. Ker uvideva da je samo premalo stalen element, da bi lahko s trajnim uspehom opravljalo knjižnice, zato jih pod svojim imenom ne ustanavlja, nikakor pa neče nasprotovati delovanju onega dela slovenskega dijaštva, ki je o tem drugih mislij. V prvi vrsti izkuša katoliškonarodno dijaštvo delati

na to, da si slov. izobr. društva nabavijo knjižnic. Pri tem jim naj dijaštvo pomaga zlasti z navodili in tudi z agitacijo. Ker že obstojajo po večih krajih tudi farne knjižnice, apelira kat.-narodno dijaštvo na one faktorje, ki imajo na upravo teh knjižnic kaj vpliva, da izkušajo te knjižnice pomnožiti in jim dati več dostopnosti. Ravno v instituciji farnih knjižnic vidimo najboljše sredstvo za uspešno delovanje med narodom v smislu katoliške vere. Naša duhovščina, ki nam je ustvarila prvo literaturo in ki je še danes važen faktor na literarnem polju, bode tudi v tej zadevi, kakor doslej vedno, gotovo prav rada podpirala naše delovanje.

Tudi na ljudsko-šolske knjižnice, na katere naše dežele in naše občine obračajo veliko premalo pozornosti, se mora ozirati katoliško narodno dijaštvo pri svojem delovanju v tem smislu.

Splošno uvidevamo, da mora slovenski narod le s silami vseh svojih skupin zagotoviti si obstanek, zaraditega nismo za nobene predprave te ali druge kaste. Kakoršno stališče je katoliškonarodno dijaštvo zavzelo ob ustanovitvi prvega svojega društva, tako je tudi naše. Demokratje smo in hočemo ostati! V delu za prospeh celote vidimo rešitev naroda in celota se pod pritiskom predprav ne ali drugega ne more nikdar razviti.

Da bomo pa res Slovenci v celoti napredovali, mora najprej izginiti že omenjeni provincijalizem. Katoliškonarodno dijaštvo se ne vtika nikdar v politiko ene ali druge stranke. V desetih letih ni storilo še ne enega koraka v prilog eni ali drugi politični stranki. Kar je obsojati, to obsojamo, kar je dobrega, radi povsod priznamo. Drugo sredstvo, delovati proti provincijalizmu, vidimo v tem, da spoznavamo vse slovenske pokrajine in da izkušamo doseči tudi to, da dijaštvo v eni pokrajini spozna ljudstvo in njegovo mišljenje v drugih pokrajinah. Katoliškonarodno dijaštvo hoče torej tudi nadalje obračati največ pozornosti obmejnim slov. deželam, pričakuje pa tudi od dijaštva obmejnih dežel, da tudi to pogleda malo več kakor doslej na druge dežele. Spoznavajmo se med seboj! Potem ne bomo več obžalovali razne pojave med Slovenci, ki so nam le v škodo in sramoto.

Budimo zavest med narodom, da imamo Slovenci še več ozemlja v svoji posesti, kakor pa jo ima Kranjska, Stajerska, Koroška, Primorska! Vseslovenska ideja bodi katoliškonarodnemu dijaštvu vedno pred očmi.

Mali nadmilijonski narod slovenski mora dobiti zaslonbo v sosedih, ki so mu po krvi in jeziku najbližji. Katoliškonarodno dijaštvo stoji torej na stališču ozke zveze Slovencev in Hrvatov oziroma vseh Jugoslovanov.

Obračati oči našega naroda proti jugovzhodu je tudi naša naloga. V svojih tovariših Hrvatih na visokih šolah si hočemo pridobiti moč, ki bodo stali na stališču, da pomeni izguba vsacega slovanskega naroda v 20. stoletju za Slovanstvo en korak po poti navzdol.

Za vse te naloge je treba Slovencem značajne, nesebične mladine, ki zna korist celote vedno spraviti s svojo koristjo v pravo harmonijo.

Treba nam je naše mišljenje urediti po enotnih principih, ker eden človek še ni rešil svojega naroda, ampak vedno le množica.

Najboljši princip se nam zdi kršanski princip vere. Za ta princip je dalo že nešteto ljudij svoje največje dobro, svoje življenje. Ta princip je navdušil ljudi za najlepša dejanja v korist celoti. Ta princip more tudi nas napraviti odločne bojovníke za pravice našega naroda, napraviti nas značajne moč, kakor jih rabi narod.

Zato s ponosom pripoznavamo svojo vero, s ponosom in navdušenjem smo katoliki in v tem smislu hočemo in moramo tudi delati. Ni pač lahko vkloniti se vsem zahtevam, katere stavi na nas naše prepričanje, narava posameznika se pogosto ustavlja, toda naprej hočemo po tej poti, ker tu vidimo na koncu cilj, po katerem hrepenimo. Trdno smo prepričani, da nam ne bode žal, da smo si izbrali to pot. Kdor je torej z nami, naj vstopi v naš krog! Ne nudimo mu prijetnosti in ugodnosti, hud boj bode imel najprej sam s seboj in potem tudi s svetom, toda če prestane ta boj srečno, obetamo mu tudi notranji mir in zadovoljstvo, kakor jih ne more sicer nihče obetati!

Z.

Iz spisov Janeza Urbasa.

I. Zakaj, zakaj ...?

ahajajoče solnce je pozdravljajo z zadnjimi žarki deklico, ki je hitela s posodo po vodo.

Žalostno je bilo njeno lice, otožno je stopala. Dospela je do studenca. Tu je obstala in gledala valčke, ki so hiteli proti reki Vrbasu. Iznova se je spomnila svoje boli in je začela tožiti:

„Moj Ivo, dragi Ivo! Zakaj te niso pustili tukaj — zakaj so te klicali v daljne mesto, tebe, ki si bil navajen prostosti, navajen svežega zraka, ki ga dihajo naše gore? Naše gore so te rodile, naše gore bi te bile živile — zakaj so te klicali k vojakom ravno v tuje, nezdravo mesto? Pač si zdihoval po naših gorah — toda kdo je čul tvoje vzdih? In ko si začel hirati, ko si začel veneti, kdo ti je stregel ljubeznivo? In ko si sklenil svoje mlado življenje, ni bilo pri tebi nobene ljubeče roke, da bi

ti zatisnila osteklenelo oko, da bi ti obrisala smrtni pot. V tuji zemlji spavaš večno spanje. Nihče ti ne krasi gomile. Nihče ne moli na tvojem grobu. Da spavaš tukaj, ljubi Ivo, bi pokleknila na tvoj grob in plakala, plakala, da bi premočile solze trdo zemljo in dospele do tebe. Zakaj si moral v tuje mesto, zakaj?“

To so slišali valčki in hiteli so naprej proti reki Vrbasu.

Toda med potjo so čuli mnogo, mnogo enakih tožb.

Tu v koči ob potoku je slonela starica in plakala:

„Zakaj, zakaj, si moral, sinko moj, k vojakom tako daleč od domovine? Zakaj so te hoteli imeti daleč, tako daleč, da niti mati ne more pomoliti na tvojem preranem grobu?“

In drugje je stal otožen oče. Posegel je z desnico v lase in tožil:

„Zdrav in čil je odšel moj Ante k vojakom tja v daljni Beč. Zdrav in čil . . . Zdaj ga krije črna prst. Bože moj, zakaj se gode ravno mojemu narodu take krvice? Zakaj, zakaj . . . ? Mili Bog, tak krvni davek je prehud.“

Take tožbe je slišal potok, ko je šumljal proti Vrbasu. In združil se je z Vrbasom in priplaval je v Savo in naposled je pozdravil v Donavinih valovih bratca, ki je privrel iz zemlje tam v Črnem gozdu, in ki je tekel pozneje mirno okoli velikega Beča. In ta bratec je vedel povedati o mladencičih čvrste, velike postave, o junaških postavah, ki pa so hirale, kakor hira žival, navajena prostega, planinskega zraka, če jo zapreš v ozko klet. In zrl so doli proti jugu in tožili:

„Zakaj smo morali tako daleč od rodne koče, zakaj nas pošiljajo umirat tako daleč od doma, zakaj . . . ?!“

II. „E, ti nestrpnost!“

Gori proti Zagozdu je stopal pismoñoša. Solnce je stalo visoko in grelo z vso svojo močjo hrbet staremu Vivodu. On pa je stopal počasi in veličastno, kot bi si bil v svesti, da je v c. kr. službi.

Tam pri lipi, kraj gozda ga je čakala Strelova Anica. Nekako boječe je gledala po poti, kdaj se bo prikazal težko pričakovani Vivoda.

Ni sicer gotovo, ali srce ji tako govori, da bo danes dobila pismo od njega — od Lojzeta tam iz sosednje župnije. Noče pa, da bi videli mati njeno pismo — gotovo bi ga prebrali. Ne bi ji dali miru, dokler jim ga ne bi pokazala — saj še takrat niso mirovali, ko so zapazili, da ima lecteno srce z napisi, kar pokazati ga jim je morala. — Tako je premišljevala, ko je čakala kraj gozda pismoñoša.

Naposled je prišel težko pričakovani. Boječe je stopila predenj, češ: Kaj zame?

Vivoda je parkrat namežiknil — to je naredil vselej, preden je začel govoriti — ter rekel:

„E, ti nestrpnost nestrpna! Ne moreš počakati doma pisma?“
Nato ji je izročil listič.

In čudno se je zdelo Vivodu, kako more biti kdo tako nestrpen, da ne mora doma počakati pisma.

Pa kot bi se nečesa spomnil, pomežiknil je parkrat prav pomenljivo ter govoril sam s seboj:

„E, pridejo časi, ko je človek nestrpen — zelo nestrpen. Tudi jaz nisem bil nič boljši. Je nekaj, kar vleče mlado srce, da bi preteklo hribe in doline, samo da bi doseglo svoj cilj.“

Pri tem se je spomnil na svojo mladost, na ono dobo, ko je bil prišel ravno od vojakov. Pa je nosil pisma proti Zagozdu. Tedaj je bil tudi on nestrpen, tedaj je hitel tudi on, da je tem prej ogledal Žulovo kočo.

Ko je bil že blizu Zagozda, je zopet pomežiknil, češ:

„E, pridejo časi, da je človek nestrpen, pa tudi minejo.“

III. Materi.¹

Ko razgrne hladni mrak svoja krila, ko diha jo že gorke sapice bližajoče se noči, tedaj se prav radi vsiljujejo človeku žalostni spomini. V takih trenutkih pridete k meni mati, in pogovarjava se kakor še v onih zlatih časih, ko kal bolezní še nobenega ni spominjala na smrt. In tako pozabim v vaši bližini vsaj za trenutek lastno gorje. Zlata mati — še celo sam spomin na vas — polajša otroku njegovo bol.

Toda trenutek sanj preide — pokaže se resnica. Vi spíte nevzdramen sen na blagoslovljenem prostoru poleg cerkve sv. Mihaela — in jaz venem tukaj in čakam, kdaj bo prenehalo utripati mlado srce. Na licu se prikaže solza, iz ljubezni do Vas . . . O, da ste Vi pri meni, da bi položili Vi svojo roko na vroče čelo sinovo z besedami: Potrpi — zgodi naj se volja Vsemogočnega — pozabil bi na vse hudo. Toda kaj govorim! Blagor Vam, da spíte tako globoko v hladni zemlji, da ne pride do Vas glas tožečega sina — sicer bi kravelo Vaše srce in izgube sina ne bi mogli prenesti. Tudi on je težko prenesel Vašo izgubo . . .

In prišel bo dan — morda v pozni jeseni, morda v prvem začetku vračajoče se pomladi. Zvonovi bodo peli — a čuden bo njih glas. Njih petje ne bo vabljivo in veselo kakor tedaj, ko spremljajo k počitku nedolžnega otroka, ne bo otožno in resno kakor tedaj, ko odpotuje iz doline solz sivolas starček: podobno bo petju, ki prihaja od daleč, tako od daleč, da ni mogoče več razločiti, ali so ti glasovi odmer velikega veselja ali brezmejnega gorja . . .

¹ Menda zadnja njegova stvar.

In izkopali bodo jamo poleg Vašega groba in vanjo bodo polagali Vašega sina...

Takrat, mati, bo pritekel sin zopet k Vam. Do onega časa pa:
„Z Bogom in na svidenje!“

Bez naslova...

Dok je vani kiša padala, igrali smo u društvenim prostorijama „Šah“. Izgubio sam i bio sam mamuran ko i oblačno nebo. Razveselio nas gosp. urednik „Zore“. Došao mokar u društvo noseći „Zoru“ na drugi ispravak. Hitro skoči k stolu „šahista“ i kaza sav u žurbi:

Ajde, sastavite mi koji jednu pjesmu. „Zora“ mora da izagje, a slagar me prevario i sada mi fale 24 crte. — Daj ti, tovariš (druže), ili ti, ili ti tamo...

Zapjevati nije mogo nitko. A tko i bi, kod ovakvog vremena, pa još u 2^{1/2} s. poslije podne!

Palo je svakakvih doskačica, ali žugjene pjesme nema te nema.... Dok mi jošte u živahnom razgovoru, eto nam jednog druga s upitom: Znate, šta je nova?

— Ded kaži, šta je?

Sve uprlo oči u pridošlicu.

— Bio ja u sveučilišnoj „auli“. Pred pol sata sakupi se četa Hrvata noseći nekakove arke. Koga dobiju, viču mu potpiši, potpiši. Dogjoše i k memi, pa da im i ja potpišem. Pitam ja, dedte da prije pročitam, a onda ću potpisati, budem li mogao. — Nastala ih žurba: Jedni viču: Potpiši samo, vidjet ćeš poslije, potpiši, potpiši! Drugi pruju i dodaju: Pusti klerikalca, izdajicu, prodanu mješinu, lopova, propalicu... i što ja znam kako jošte. Njihova me žurba potaknula, da još ustrajnije pitam sastavak, koga su mi silili na potpis. — Ali nije ništa, nije ništa! Jedan brzjav u Rim za glagolicu. Potpiši sada.

Sad istom nijesam htio prije nego sve pročitam. Liberalci i oduševljenje za glagolicu! Ta njima je glagoljačka misa isto tako nesnosna kao i latinska.

Buka bivala sve veća. Ja prigruh arak, koji dobih na potpis i pročitah „brzjav“. Sv. Otac. Rim. — Ne daduste li nam naš privilegij, otpast ćemo svi potpisani od katoličke crkve... Više nijesam mogao, jer mi oteše arak i psujući odoše: bez moga potpisa. — Pogjoh za njima i — eto na nas pljuska kiše. Ja eto dolelih u društvo, a „pobornici za narodna prava“ koji kuda. Možda im kiša ohladi pamet....? B.

Kako zboljšati gmotno stanje slovenskega dijaštva?

(S posebnim ozirom na graške razmere Lovro Pogačnik.)

Noben narod nima toliko takozvanega narodnega davka kot slovenski. Mnogo žrtvujejo rodoljubi za ta ali oni namen, mnogo tudi za vseučiliško dijaštvo. Kdor pa se poglobi v velevažno vprašanje o gmotnih razmerah slovenskih akademikov, kdor čuti sam, kako bridko je gladovati v letih, ko zahteva narava zase največ, kdor vidi dan za dnem za znanost in svete vzore navdušene mladeniče padati v maso neznačajnih kruhorcev, mora z žalostjo v srcu priznati, da se slovenska javnost pač premalo briga za svojo bodočo inteligenco, za svoj bodoči cvet.

Koliko nadarjenim mladeničem upade pogum že pri pogledu na strmo pot do znanosti in ciljev, o katerih je sanjal v samotnih urah, da gredo koj po maturi rajše služiti k železnici, pošti, ali pa vstopijo brez poklica v semenišče. Marsikteri izmed taci je že umazal krasno belo svečeniško haljo z blatom in sramoto, ki bi bil ostal v posvetnem stanu poštenjak. — Koliko jih je, ki jih beda prisili, da ostanejo doma, ali se ubijajo z zabitimi bučami bogataških pobalinov ali pa prodajajo svoje najboljše moči po pisarnah za krvavo prisluženi denar. Izmed onih pa, ki hrabro zro bedi v oči in se neustrašeno bojujejo v valovih tujega velikomestnega življenja, jih mnogo danes ne ve, kaj bodo zavžili jutri. Pač ojekleni trpljenje značaj, a le premnogo jih pritira v pesimizem, neznačajnost! Le malo je tako srečnih, ki morejo zadostiti svojim telesnim in duševnim potrebam.

In kdo pomaga slovenskemu akademiku na njegovih trnjevih potih? Večina jih dobiva glavno podporo pač od doma. A težko odšteje kmetič vsak mesec prihranjene novce; marsiktera kravica mora iz hleva, zato da bi se vsaj enemu sinku kdaj boljše godilo, kot se njemu. A mnogo starišev ne more sinu-akademiku dajati niti beliča, četudi bi ljubeča mati dala za sina vse, tudi življenje, samo, da bi se ne izgubil. Žalibog, da se dandanes dobe tudi taki stariši, ki so sina zavrgli in ga predali usode vetrovom samo zato, ker si ni izbral poklica po njihovi volji, ampak je volil vestno po svojem srcu, in ga, dasi premožni, nič ali zelo malo podpirajo. Saj je marsikomu krvavelo srce, ker prvič v življenju ni uslišal mamice. Kdaj bodo pač taki ljudje uvideli, da je treba našemu narodu poštenih, domačih uradnikov, ki so kri njegove krvi! Kruti nemškutarski birokratizem bomo strli šele, kedar bomo nadomestili ošabne tujce z domačimi izobraženimi možmi.

In ker dijaki ne dobivajo dosti ali nič podpore od doma, so navezani na tujo pomoč. Malo je zasebnih podpirateljev slov. vseuč. mladine, ki dele dobrote po reku naj ne ve levica, kaj daje desnica. Glavna opora akademika so razna podporna društva. V Gradcu je na vseučilišču takozvani „Freitisch-Institut“, od katerega pa sloveuski dijaki dobe v zadnjem času bore malo, odkar se ne vpraša prosivca, kako je potreben, ampak kake narodnosti da je. „Slovanski podporni zaklad“ da le najpotrebnejšim po dvakrat na leto nekaj kronic. A težko da bi mogel v prihodnje podpirati dijake močnejše, ker ima upravo v rokah rektorat, vsaj napredovati ne bo mogel, ker slovenska javnost Nemcu več ne zaupa. „Radogoj“ podpira z brezobrestnimi posojili le malo dijakov, a tudi samo izvoljence, katere priporoče liberalni patroni. Prav vzorno skrbita za štajerske dijake slov. posojilnici v Celju in v Ptuj. Upajmo, da bodo tudi Kranjcem kmalu zasijale „milši zvezde“, ko se naši mladi denarni zavodi okrepe in ko ponehajo nositi mlačneži svoj denar v nemško kranjsko hranilnico. Največja in najizdatnejša podpora za slov. dijake v Gradcu pa je podporno društvo za slovenske visokošolce, ki deli podpore pravično, ne glede na osebno prepričanje prosivčeve, ozirajoč se le na njegovo potrebo in pridnost. Dolžnost slov. občinstva je, da se vedno bolj ozira na ta zavod, kjer delujejo s požrtvovalno vnemo graški slov. rodoljubi. Brez stalnih in izdatnih podpor ne more društvo izvrševati svojih težkih nalog. Malo statistike nas koj pouči, koliko denarja društvo potrebuje na leto. V Gradcu je v vseh treh slov. akad. društvih organiziranih 122 dijakov. Divjakov je malo. Vseh slov. visokošolcev je nekaj nad 130. Izmed organiziranih jih je v pisarnah 10, štipendistov 12, samostojnih 51, od podpor jih pa živi 49. Ako pomislimo, da izmed zadnjih potrebuje vsak mesečno povprečno vsaj 30 K podpore, je zato treba na leto že 15.000 K. Vedeti se mora tudi, da je izmed 51 samostojnih gotovo najmanj polovica zadolženih.

Sicer je dolg modern, a kdor vzame življenje resno, občuti težko njegovo trdo roko. Kdor malo od bližje pogleda te številke, lahko uvidi, da statistika govori zelo jasno, trpko resnico in je dobro sredstvo, ki potrka na usmiljena rodoljubna srca.

Kako bi se dalo temu bednemu stanju odpomoči. Najboljši pripomoček bi bilo pač osrednje podporno društvo v Ljubljani, kar tako toplo in z važnimi razlogi povdarjata pisatelja X in Y v tozadevnih spisih letošnje „Zore“. Vendar se mi vriva vprašanje, ali je tako res delavno društvo v sedanjih razmerah tudi mogoče? Saj vidimo, s kakimi težavami deluje „družba sv. Cirila in Metoda“. Kako krvavo potreben zavod je

bila „Naša Straža“! Kako krvavo jo potrebujemo še danes in jo bomo še potrebovali! Vendar ni mogla obstati, ker je slovenski narod preveč raztrgan; politična strast je zadala „Naši Straži“ smrtno kal. In ali bi se takemu osrednjemu podpornemu društvu godilo kaj boljše? Ne vem. Jako srečna misel se mi zde vsakoletne enquete vseh slov. akadem. podpornih društev, kakršna je bila prva letos na Dunaju. Tu se društva lahko pomenijo, kako naj delujejo po enotnem načrtu. Posebno za graško dijaštvo pa je najbolj potrebna slovenska ali slovanska „Mensa academica“. Kako bi se ustanovila, naj premišlja dijaštvo samo in slovenski rodoljubi. Uspevala bi gotovo, samo začetek bi bil težak.

Za zboljšanje gmotnega stanja slovenskega dijaštva so se dosedaj brigali le posamezni rodoljubi. A tisti, ki bi se bil moral najbolj za to brigati, se je zmenil za to jako malo, to je dijaštvo samo. Vsak je skrbel le zase, za družega mu ni bilo mar; še to se je prepogosto godilo, da so premožnejši odjedali potrebnjšim podpore, kar gotovo ni ne pošteno, ne vredno akademika! Slovenskemu dijaštvu je manjkalo duha solidarnosti; bilo je razkosano in needino celo v stanovskih interesih. Seveda je zagrešila v tem največ struja, ki je imela do novejših časov večino in so jo vodile omnipotentne stare bajte. Pa razmere so se izpremenile. Idilični krokarski časi so izginili, stare hiše ginevajo bolj in bolj, slovenski dijaki se v celoti pridno in resno pripravljajo za delo. To je najveselejši pojav zadnjih let, ki je rezultat razvoja, ki datira od ustanovitve „Danice“. A tudi zavest stanovske jednote prodira vedno bolj med slovenskim dijaštvom. Bože, priprosti slovenski delavec se organizuje, da bi si izboljšal svoje stanje, in vseučiliško dijaštvo, ki naj bo cvet slovenske inteligence, pa naj spi? Zato naj si vsak dijak zapomni: Nazori želodca so pri vsakem normalnem človeku isti!

Za te se ne bomo lasali. Mogoče bomo potem našli še kake druge točke, ki so skupne vsem strujam, pri katerih ni interesirano nobeno društvo bolj ko drugo. Do tega prepričanja je graško dijaštvo že prišlo s tem, da si je ustanovilo skupen odbor, v katerem so zastopana po enakem številu vsa tri društva. Da se da tak odbor ustanoviti in bo tudi delal, je mogoče, samo več strpljivosti je treba v občevanju z dijakom, ki je slučajno družega svetovnega naziranja!

V prvi vrsti mora torej dijaštvo samo skrbeti, da se njegovo gmotno stanje zboljša. In kako? Na vseh vseučiliščih naj se ustanove skupni odbori po vzgledu graškega odbora. Stem se delo organizira in le tako delo rodi sadove! Dalje mora vsak posameznik agitirati za podporna društva. Zase človek težko prosi, ker akademiška čast in ponos ne pustita

beračiti. A lažje prosi za družega, še lažje za podporno društvo. Torej drug za družega!

Poslužujmo se dijaškega in političnega časopisja, ki ima upliv, in tako ne izgine to važno vprašanje z dnevnega reda pred našim narodom. Delajmo neutrudno med ljudstvom po svojih močeh za njegovo gospodarsko in duševno prosveto! To bo tudi obenem najboljša agitacija za zboljšanje gmotnega stanja slov. akademikov.

A zbudimo tudi one nehvaležnike, ki sede že pri polnih skledah in so pozabili na nekdanjo bedo, ki jih je tlačila in na podpore, ki so jim bile tako dobrodošle! Pred vsem pa glejmo, da ne bomo sami enkrat taki nehvaležniki; in onim, ki bodo za nami hodili k viru znanosti, se bo godilo dobro, ali vsaj bolje kot pa nam.

Akad. protidvobojna liga.

Ne mine skorej dneva, da ne bi poročali listi o kakem dvoboju, in najsi teče kri, preko tega preide človeštvo na dnevni red; le kedar zahteva pri tem smrt nedolžno žrtev, tedaj se vzbudi človeški čut in z boleznim krikom izkuša družba otresti se spon, v katere jo vklepa ta mednarodni predsodek. Vedno so se našli možje, ki so obsojali ta barbarizem moderne dobe; prvi, ki je imel pogum, postaviti se javno po robu vkoreninjenim krivičnim nazorom zlasti višjih in najvišjih slojev, odkoder so se razširili i med srednje, je izšel iz najvišjih krogov — od nj. kraljeve visokosti infanta Don Alfonzo Burbonskega. Ta je oživotvoril svoje ideje in stopil v jeseni l. 1900 na čelo vsega gibanja — sedaj zre že na mogočne organizacije v vseh večjih evropskih državah.

4. dec. 1902 se je ustanovila avstrijska liga, ki se krepko razvija in deluje plodno in s smislu svojih pravil.

Ligin tajnik Dr. Sigismund baron Bischoffshausen je prevzel nalogo, da ustanovi med akademiki podružnico, kar je srečno dovršil. 11. marca t. l. je sklical sestanek zastopnikov akad. dijaštva brez razlike smeri. Odzvalo se jih je do 30, med temi zastopniki 15 akad. društev. Soglasno so sklenili ustanoviti dunajsko akad. protidvobojno ligo. V to izvoljenemu odseku osmero članov so poverili nalogo, sestaviti pravila in jih predložiti prihodnjemu sestanku.

24. marca t. l. so se odobrila predložena pravila. Odsek se je izpopolnil v pripravljalni odbor 12 članov, med njimi en zastopnik Severoslovanov Čeh in Jugoslovanov Slovenec.

Nato so predložili pravila splošni avstr. protidvobojni ligi, ki jih je potrdila in privzela snujočo se ligo kot podružnico. C. kr. nižjeavstrijsko namestništvo je potrdilo pravila. (Z.-V. 1606, 14. apr. 1905.)

Ko je bila tako ustanovitev zagotovljena, je izdal pripravljalni odbor oklic, v katerem pravi:

„Vedno nujnejša postaja potreba, da se povoljno rešujejo častne zadeve, in da se osebna čast na drugi način varuje, kot se je to vršilo dosedaj. Gibanje, ki se je pričelo s tem, da se je ustanovila protidvobojna liga v vseh večjih evropskih državah, je doseglo že malone splošno priznanje. Da dosežemo i nadaljne uspehe, je neobhodno potrebno, da se združijo in sporazumejo oni krogi, ki so v prvi vrsti poklicani, da sodelujejo v boju proti dvoboju.

Tovariši!

Prišel je čas, da stremo razvado, ki oklepa tisoče v nasprotju z vestjo in zakonom, ki je povzročila že toliko zla, ne da bi dosegla svojega smotra. V bodoče naj vrši to nalogo častni sod, na katerega se lahko vsak obrne, ki naj doseže svoj namen na vrednejši in pravičnejši način.

Dasi niso najnevarnejši dvoboji iz akademičnih tal, vendar so najbolj nespametni. Nič manj pa niso nevarni v principu, nič manj nevarni časti, pogumu, vesti in družabnemu čutu.

Dolžnost je akademičnih meščanov, da so tudi v tem oziru na višku omike, da se upro kaznjivi in smešni sili. Kdor je tedaj z nami enih misli, enega srca, prepričan, da dvoboj ne rešuje povoljno častnih zadev in torej tudi nima pravice do obstanka, da mora izginiti iz občevanja omikancev, ta imej pogum, da tudi javno stopi na našo stran in nas podpira z besedo in dejanjem.“

Ustanovni shod je lepo uspel 19. maja t. l. Soglasno so bila sprejeta pravila in voljen pripravljalni odbor odborom novega društva.

Razpravljati o potrebi društva se mi ne zdi tu umestno; naj omenim najvažnejše točke.

Protidvobojna liga stoji nad narodnostimi in nad strankami.

Naloga lige je dvojna. Delati mora nato, da se izpopolnijo glede varstva osebne časti nedostatni zakoni. Potom častnih sodov rešuje častne zadeve akademičnih krogov.

Liga si je v svesti, da se ta predsodek ne da izruvati hipno, ampak polagoma; oziraje se na to, ne zahteva, da bi se udje častno zavezali, da se nikoli več ne bijejo. Kdor vsprejme izziv, neha biti s tem ud lige.

Kdor pristopi ligi, ima moralno zadostilo, da socialno deluje po svojih močeh; dano mu je orožje zoper zavratne napade in zlobna izzivanja; tu dobi žaljena čast primerno zadoščenje. Dolžnosti so malenkostne: prispevek znaša 1 K. na leto, dalje je vsak ud dolžan v vsaki častni zadevi pozvati častni sod. Natančnejša določila so v pravilih, ki se dajo drage volje vsakemu na vpogled.

Mlado društvo je pokazalo, da se more povspeti i dijaštvo, v katerem vladajo navadno ekstremi, nad strankarske ozire, ako to zahtevajo skupne koristi. Izmed Slovencev smo videli na ustanovnem shodu le lepo število „srednjeveških“ Daničarjev, dočim se ostalo slovensko dijaštvo vkljub lepim člankom v „Omladini“ popolnoma absentira. Naj besedam vendar slede dejanja in bi naj se pri tem človekoljubnem delu združili vsi sovražniki te razvade, če tudi so sicer načelni nasprotniki med seboj.

Mirko Božič.

Dopisi iz dijaških krogov.

Iz Gradca. Shod slov. graških akademikov. Slov. kat. akad. društvo „Zarja“ je poslalo v preteklem zimskem tečaju akad. teh. društvom „Tabor“ in „Triglav“ več pisem, v katerih je razodelo, da obstoječi vseučiliški odsek v Gradcu ne odgovarja več razmeram, ki sedaj vladajo med dijaštvom v Gradcu.

Na to se je vršilo več posvetovanj med zastopniki vseh akademičnih društev. Zastopniki so razširili delokrog odseka slov. graških akademikov. Osnoval se je pripravljalni odbor za shod, v katerem je bilo vsako društvo enako zastopano. Ta odbor se je dogovoril o nalogah, ki jih naj bi imel prihodnji „Odbor slovenskih graških akademikov“ in je tudi določil referate za shod. Shod je sklical po § 2. g. cand. phil. Ivan Ozmec. Vršil se je dne 20. V. 1905 pri Divjem možu. Navzoča sta bila tudi gg. vseučiliška profesorja dr. Murko in dr. Štrekelj. Enoglasno je bil izvoljen za predsednika shoda g. sklicatelj. G. cand. iur. Lovro Pogačnik referira o gmotnem vprašanju slov. dijaštva s posebnim ozirom na Gradec. Navaja nekaj statistike in govori o novih virih podpor za akademike. — G. phil. M. Beranič referira o akademični podružnici dr. sv. Cirila in Metoda in pravi, da naj bo nam v delu za to prekoročno družbo vzgled češko dijaštvo, ki vzorno deluje za češka društva, katera imajo podoben namen kakor Ciril-Metodova družba. — G. phil. A. Kramer poroča o slovanskem bolniškem društvu v Gradcu, ki se bliža propadu. Pravi, da bi bolniško društvo za slovenske akademike lažje izhajalo. G. cand. phil. Iv. Janež je nato govoril o dosedanjem skupnem nastopanju slov. dijaštva v Gradcu.

Treba je skupne organizacije vsega slov. dijaštva v Gradcu v narodnih in stanovskih zadevah. Najvažnejše skupne točke naj bodo: 1. Slovensko vseučilišče. 2. Družba sv. Cirila in Metoda. 3. Boj na univerzi za akad. prostost in enakopravnost. 4. Gmotno vprašanje. 5. Vprašanje o ustanovitvi novega slovenskega bolniškega društva. Predloženi načrt se je v celoti sprejel. V „odbor slovenskih graških akademikov“ so bili voljeni sledeči gg.: za „Zarjo“ phil. Fr. Kotnik in iur. Fr. Mastnak, namestnik: phil. Val. Rožič; za „Triglav“ cand. phil. Iv. Janež, cand. phil. Iv. Steblovnik; namestnik: tehn. Viktor Plehan, za „Tabor“ phil. A. Kramer, phil. A. Jug; namestnik: phil. M. Beranič. — Turnus predsedništva se je za vselej določil pri eni seji zastopnikov vseh društev po žrebu sledeče: Tabor, Triglav, Zarja. Naša želja je, da bi ta organizacija res dobro uspevala. Dal Bog!

Glasnik.

Vseslovenski dijaški shod? V dunajskih dijaških krogih se je sprožila misel, sklicati po preteku 10 let zopet enkrat v Ljubljano vseslovenski dijaški shod. Ljubljana bi gotovo z veseljem pozdravila v svoji sredi združeno slovensko mladino, zlasti sedaj, ko je vseučiliško vprašanje na dnevnem redu. To bi moralo biti tudi glavna točka zborovanja. Drugo nič manj važno vprašanje, ki bi se naj obravnavalo, pa bi naj bilo gmotno vprašanje. Katoliško narodno dijaštvo pozdravlja to misel, ker je tak shod v interesu slov. dijaštva in tudi velikega pomena za ves narod. Napredno svobodomiselno dijaštvo ji menda tudi ne nasprotuje, narodno-radikalno pa o tem — premišljuje. Kaj bo rezultat, bomo videli in potem — govorili. Upamo pa, da bomo v tem najbrže vsi edini. Dal Bog!

Deželni odbor kranjski. Dobili smo od nekega akademika sledeči dopis: Počasnost kranjskega deželnega odbora je res vsega občudovanja vredna. Konec letnega tečaja je tu, a prošnje, naj deželni odbor, kakor prejšnja leta, tudi za letos plača revnim kranjskim dijakom članarino za „Verein zur Pflege kranker Studierender“ na dunajskem vseučilišču še sedaj niso rešene, dasi stoji v oklicu omenjenega društva, da plača za kranjske dijake članarino kranjski deželni odbor. Kako se da ta klasična počasnost opravičiti, nam je uganka. Med dijaštvom vlada upravičeno ogorčenje nad takim postopanjem, tembolj

ker so se akad. društva „Slovenija“ in „Danica“ v tej zadevi pravočasno obrnila do deželnega odbora. Dijaštvo je mnenja, da naj deželni odbor, če že ne mara več plačevati članarine, vsaj dijaštva ne vodi za nos, kakor se je to letos zgodilo, in naj to oficijelno naznani omenjenemu društvu, da ne bo več postavljalo v društveni oklic zgoraj omenjenega stavka glede kranjskih dijakov, ki resnici ne odgovarja. To je najmanj, kar moremo zahtevati po vsej pravici. *Eden v imenu mnogih.*

Skupen izlet so priredila naša društva 13. junija t. l. v Korneuburg pri Dunaju. Udeležila se ga je „Danica“ skoro polnoštevilno, br. društvo „Zarja“ z Gradca po 4 zastopnikih in društvo „Hrvatska“. Izlet se je vsestransko izborno obnesel. Navdušena slovenska pesem, ki se je razlegala po nemškem mestu, je sicer vznemirila „korneuburške pilharje“, ki so menda v strahu, da ne bi slovenska pesem vzela Korneuburgu nemškega značaja, izkušali vprizoriti malo demonstracijo, a to izletnikom ni posebno kazilo veselja, saj je bil to prvi pot, da so si člani vseh treh društev segli v roke.

Sprememba v odboru. — „Danica“ je na svojem izrednem obč. zboru, dne 23. V. t. l. izvolila za predsednika tov. phil. V. Marinka.

¹ K temu bi pripomnili samo, da se je „Danica“ iznova obrnila v tej zadevi na pristojno mesto. Kak bo rezultat, bomo poročali v prih. številki.

Listek.

Predavanje hrvatskega politika. Pod tem naslovom smo prinesli v zadnji številki notico o g. Stj. Radiću, ki je, kakor se je nam sporočilo, zbudila pri nekaterih naših hrvatskih somišljenikih malo „ogorčenja“. Oni so glede omenjenega politika drugačnega mnenja kot mi. Žal, nimamo prostora, da bi se mogli obširnejše s tem baviti. Pripomnimo samo to, da smo v oni notici hoteli le označiti utis, ki smo ga dobili pri predavanju. V koliko so bila njegova izvajanja točna, v koliko pa samo „podvale fanatičnog demagoga“, v to se ne bomo spuščali. Čudno se nam zdi le to, zakaj ni izmed sto hrvatskih dijakov, ki so bili navzoči in ki se jim je bralo na obrazu, da niso posebno vneti pristaši g. Radića, ni nihče vzdignil, da bi izvajanja g. Radića, če so bila v čem netočna, (tako trdi g. dopisnik, da so bila glede hrv. opozicije) zavrnil, kakor bi bilo edino prav.

Ali pa so mar hrvatski akademiki tako slabo poučeni o političnih strankah v domovini, da tega niso opazili? Tega skoro ne moremo verjeti. Vsega na g. Radiću gotovo ne odobravamo. Njegove nazore o državno-pravnem razmerju Hrvatske napram Avstriji in Ogrski pa s slovenskega stališču povsem odobravamo. Sploh pa je bil namen notice samo opozoriti slovensko dijaštvo na g. Radića. To pa zasluži vsak politik, ki se resno trudi za stvar, ki se mu zdi prava, čeprav ni naš sodruženik. Torej samo to.

Hrv. akad. društvo „Zvonimir“ u Beču. Neki se ljudi čudom čude, što mi o „Zvon.“ ništa ne javljamo, dok mu je riječki „Novi list“ davno već oglasio osmrtnicu. Držasmo se one „de mortuis nil nisi bene“, pa ne znajući ništa dobra, prešutjesmo stvar. Na ponovne molbe prijatelja saopćujemo, da smo se o stvari popitali — starac „Zvon.“ nije se u agoniji sjetio, da nam javi svoju nevolju — i doznali, da je „Zvonimir“ propao. Katastrofa nas nije začudila, jer smo ju, kako su „Zorin“ čitaoci mogli jasno razabrati, davno već očekivali. Rastrovala ga je klica liberalizma. Zvonimirovi liberalni katolici mogu da se čude, mi se ne čudimo.

Ovom prilikom ističemo sada činjenicu, da je naša „Hrvatska“ najstarije hrv. akademičko društvo u Beču. Je li to možda ironija sudbine za našu liberalnu braću? Hoće li se koji bivši „Zvonimiraš“ odvažiti, da prezre razne obzire i pristupi u hrv. kat. akad. društvo „Hrvatska“? Teško je to, da netko prezre podsmjeh liberalne braće, ali odlučan čovjek mora da gleda na razloge razuma, a ne na fraze. Kukavica ne trebamo. Gdje ste katolici? I. B.

Dvajsetletnica „Družbe sv. Cirila in Metoda“ bo letos. Praznujmo ta jubilej. Vsak zaveden Slovenec naj poseže v žep in naj položi dar naši šolski družbi, da bo ob dvajsetletnici mogla poročati o ugodnem denarnem stanju. Nemci so te dni nabrali stotisočake za „Schulverein“, in Slovenci za „Družbo sv. Cirila in Metoda“?

Nemci in češčina. Kakor čujemo, je občešinski zastop v Moravski Ostrovi sklenil, da naj se pričnuši s prihodnjim šolskim letom uvede v ondotno nemško komunalno gimnazijo češčina kot obvezen učni predmet. Slično se je zgodilo tudi v nekem drugem moravskem mestu. — Vsekakor večjega pomena pa je korak, ki ga je storilo slušateljstvo filozofske fakultete na nemški univerzi v Pragi. Na nekem shodu je sklenilo, da naprosi akademični senat, naj se ustanovi na nemški univerzi učni tečaj za češki jezik.

Tudi Nemci so slednjič uvideli, da s samo nemščino ne morejo povsod naprej, posebno na Češkem ne.

„Po desetih letih.“ Tako je naslov spominski knjigi „Danice“, ki bo dotiskana do konca tega meseca. Tako bodo naročniki „Zora“ dobili v kratkem v roko težko pričakovano knjigo, ki se je zaradi neljubih ovir precej zakasnila.

§ 60. „Zvonimirovih“ pravila glasi: „U slučaju razlaza društva pripada imovina društva „Matici Hrvatskoj“ u Zagrebu — ako društvo nikakvog drugog zaključka ne stvori“. Do sad ne saznasmo o stvari ništa, pa nam se i preko volje nameće pitanje, za što se o ovoj važnoj točki ne obavijesti javnost? Odgovor puštamo bivšim „Zvonimirašima“.

„Zora“ izhaja vsak mesec tekom šolskega leta na eni poli in stane 2 K, za dijake 1.20 K.

Izdajatelj Anton Kralj.

Tiskarna o. o. Mehitaristov na Dunaju.